

Zámezí

#5
/ 2020

časopis Literární dílny při Škole zotavení

LITERATURA

Kateřina Kováčová
Tomáš Vaňek ...

RAJÓN

Jak se spřátelit
s Tajemstvím?

PRŮZORY

Kateřina Málková
Tereza Saxlová

KONTEXT

Gustave Vincent
(ondes7)

TÉMA

SMRT

Zámezí #5

časopis Literární dílny při Škole zotavení

Editorial

Není to lehké.

Sotva jsme se rozhodli, že nové číslo Zámezí věnujeme tématu smrti, udeřila pandemie koronaviru, ze které nám běhá mráz po zádech. Nevidíme v tom skryté poselství, je to shoda okolností. Snažíme se balancovat na laně: nic nebereme na lehkou váhu, ale zároveň odmítáme upadat do temnoty a beznaděje. Doufám, že se nám daří tuhle křehkou rovnováhu udržet. Je tu ale ještě jedna shoda okolností, která našemu tématu dává nový rozměr: práci totiž dokončujeme krátce po velikonočních svátcích, svátcích života a vítězství nad smrtí. Křesťanské Velikonoce vyprávějí příběh o smrti, která nemá poslední slovo. Hrob je prázdný. Smrt není konec. A jako svátky jara Velikonoce ukazují nový začátek cyklu. Každý rok svět prochází smrtí, aby se na jaře znovu probudil a rozkvétal. Nepřipouštět si existenci smrti člověka vede k vyprázdněnému kýči. Zbytečně se smrti bát a nechat se tím strachem ovládat ale rozhodně není zdravější. A tím se vracím k tomu balancování na laně. Často je to i příjemné.

inspirativní čtení vám přeje

Jan Jiří Novák

Rajón

Jak se spřátelit s Tajemstvím?

Rozhovor **Terezy Lehečky** s **Blankou Dobešovou**,
obřadnicí a správkyňí *Lesá vzpomínek*

O INICIATIVĚ KE KOŘENŮM

T: Blanko, povíš nám, prosím, čím se zabývá iniciativa *Ke kořenům* a co přesně znamená *Les vzpomínek*?

Ke kořenům je malá nezisková organizace, kterou jsme s kamarádkami založily před šesti lety, abychom do České republiky přinesly principy přírodního pohřebnictví. Snažíme se šířit osvětu o pohřbech, které jsou šetrné vůči přírodě a zároveň vlídné vůči pozůstalým. Společně se Správou pražských hřbitovů se nám podařilo založit první český přírodní hřbitov *Les vzpomínek*, kde ukládáme popel zemřelých ke kořenům stromů. *Les vzpomínek* je součástí klasického hřbitova v Ďáblicích, kde jsou krásné, vzrostlé stromy. Pozůstalí si tak mohou pro svého zemřelého vybrat místo třeba u lípy, javoru nebo ptačí třešně.

T: Proč si myslíš, že je vaše iniciativa důležitá? Máte nějaké zpětné vazby na to, co děláte?

Česká republika je, co se týče pohřbů, světovým unikátem. Máme nejvíc kremací bez obřadu na světě – až padesát procent. To znamená, že polovina českých pozůstalých nechá svého zemřelého pouze spálit, ale neudělají s ním žádné rozloučení, protože obřady v krematoriích považují za chladné, odosobněné a příliš formální.

My tedy nabízíme alternativu a připravujeme s pozůstalými rozloučení na jiných místech – v *Les* *vzpomínek* pod korunami stromů, ale také třeba v kavárně či na oblíbeném místě v přírodě. Při tom podporujeme pozůstalé, aby se do tvorby rozloučení aktivně zapojili, aby sdíleli své vzpomínky, vybrali oblíbenou hudbu zemřelého nebo připravili hostinu s jídlem, které společně rádi jedli. V rozloučení se tak otiskne to, jak lidé měli zemřelého rádi a jak byl pro ně jedinečný. Pohřeb pak vyznívá jako oslava života a jednoho neopakovatelného životního příběhu. Lidé za námi často po obřadu přijdou a říkají, že neví, zda se to sluší říct, ale že to byl krásný obřad a že by takový chtěli taky. Věřím, že každý pohřeb by měl být krásný, každý člověk si zaslouží, aby se s ním jeho blízcí rozloučili a poděkovali za jeho život, ať už žil jakkoli.

T: Kdy ses začala zabývat tématem umírání a smrti? Co tě na těchto tématech zajímá/přitahuje a proč?

Na přírodní pohřebnictví jsem narazila na vysoké škole, když jsem studovala environmentální studia. Byla to pro mě láska na první pohled. Okouzilo mě, že na anglických přírodních hřbitovech pohřbívají zemřelé v proutěných rakvích a vysazují na ně stromy. Já sama bych si přála, aby na mně mí blízcí po smrti vysadili jablňo.

Jednak proto, že je to ten nejšetrnější způsob, jak se vrátit do země, ale také pro ten přesah, který v tom je. Strom je jako báseň vepsaná do krajiny.

K SMRTI K VĚCI

T: Proč se bojíme smrti, co je na ní tolik děsivého?

Myslím, že část lidí se bojí neznáma, které je se smrtí spojené, ještě prostě nenalezli cestu, jak se spřátelit s Tajemstvím. Ale nejčastěji se setkávám s tím, že se lidé bojí spíše umírání než smrti samotné. Lidé dnes převážně umírají v institucích, kde je postaráno o jejich fyzické potřeby, ale často je opomíjeno to, že člověk při odcházení potřebuje cítit lidskou blízkost a smysl své životní cesty. Umírání s sebou nese velké úkoly, máme se postupně rozloučit s blízkými lidmi, se svými schopnostmi a vůbec vším, co je nám drahé. Poděkovat a připravit se na odchod. Když je to opomenuto, tak člověk může zažívat docela velkou nesmyslnost a prázdnotu.

T: Souhlasíš s tezí, že smyslem života je smrt?

To ne. Mám k smrti přátelský vztah, ale rozhodně bych neřekla, že je smyslem života. Myslím, že smyslem života je prostě procházet životem s radostí a vděčností, že na téhle planetě můžeme vůbec být. A taky myslím, že je dobře, že jsme tu jen na omezený čas, protože si nejsem jistá, zda bychom zvládli být vděční za něco, co je nekonečné. A zároveň mi smrt nepřipadá až tak zásadní, věřím, že je to jen jedna z našich proměn a naše vědomí se po smrti vydá vstříc dalším dobrodružstvím.

T: Jak často přes den na smrt a umírání myslíš? Nemáš občas tématu konečnosti pocity marnosti? Popřípadě, jak to vyvažuješ, čím oslavuješ život?

Myslím, že je dar mít práci, kde se se smrtí setkávám téměř denně, protože se mi tak připomíná, jak je lidský život vzácný. A taky že stojí za to jej žít dobře. Mám za sebou skoro tři sta rozloučení a když přemýšlím, co dělá pohřeb krásným, tak je to jednoznačně to, kým zemřelý byl a jaké měl vztahy. Z některých rozloučení přímo číší to, jak krásný ten člověk byl a jak velmi jej lidé měli rádi. Být svědkem takových okamžiků je pro mě požehnání, díky své funebrácké práci se cítím jednoznačně více naživu :).

PŘÍCHUŤ SMRTI

T: Má podle tebe smrt nějakou barvu? Představuješ si ji jako postavu, nebo spíš symbol?

Věřím, že smrt je především Tajemství a každý o ní máme představy, které jsou svým způsobem pravdivé. Já sama mám smrt spojenou s bílou barvou – bílým světlem, které v sobě obsahuje celé barevné spektrum. Věřím, že po smrti splyneme aspoň na krátký čas s univerzálním vědomím, které je nekonečně laskavé a chápavé. A hlavně má velký smysl pro humor.

Dřív jsem to vnímala jako něco, co v plné míře zakoušíme po smrti, ale díky meditacím a změněným stavům vědomí mi stále více dochází, že tohle laskavé univerzální vědomí nosíme všichni v sobě. A je velká krása, když se nám alespoň někdy podaří žít jej už tady na zemi a sdílet jej s ostatními.

T: Setkala ses někdy s člověkem, který prošel klinickou smrtí? Pokud ano, můžeš nám o tom něco říct?

Ano a myslím, že lidé už se tolik neostýchají o této zkušenosti mluvit. Jejich výpovědi se v mnohém podobají, často mají mimotělní zkušenost, vidí své tělo z výšky. Také zakoušejí světlo či průchod tunelem a na jejich cestě je provází průvodci – jejich zemřelí příbuzní (klidně

i domácí mazlíčci), nebo duchovní průvodci. Často se jim promítne jejich život v panoramatickém obraze. Tyto zkušenosti není úplně snadné popisovat, protože náš jazyk na ně nestačí – čas tam funguje jinak a hlavně se to vše odehrává v atmosféře velké laskavosti a nezměrného pochopení pro všechno, co se vám v životě událo. Je to komplexní zkušenost, na kterou je náš jazyk krátký, v tom je to velmi podobné změněným stavům vědomí.

T: Pojí se umírání/smrt s nějakým pocitem pro umírajícího? Narážím na to, že orgasmu se někdy říká „la petite mort“ (malá smrt), ptám se, zda může být i smrt určitým druhem slasti, změněným stavem vědomí...

Tohle ještě nevím, a dokud nebudu ležet někde pod jabloní, tak si tím nemůžu být úplně jistá :). Ale věřím, že smrt má mnoho společného s milováním nebo porodem. Jsou to okamžiky, kdy splýváme s něčím, co nás přesahuje, a pak se osvěženi navracíme zpátky do formy a běžného stavu. Ale také se to dá nahlížet tak, že v těch okamžicích zakoušíme svoji pravou podstatu, čiré vědomí, které si sem na Zem přišlo něco zakusit a přitom zapomělo samo na sebe. Pak by „malá smrt“ i „velká smrt“ byly jen rozpomenutím na to, čím opravdu jsme.

T: Máš oblíbené umění, které vyobrazuje smrt/umírání? (Obraz, literatura, film, divadelní hra...)

Mám nesmírně ráda dětské smrtácké knížky, které vydává Cesta domů, a vřele je doporučuji i dospělým. Například knížku O smrti smrtoucí, Když dinosaurům někdo umře nebo Je smrt jako duha?

A pak všem srdečně doporučuji knihu Moje milá smrti od Veroniky Hurdové (Krkavčí matka, pozn. redakce). Veronice zemřel muž, když čekali jejich třetí dítě. V knížce otevřeně popisuje, jak to s dětmi prožívali, a je v tom hodně moudrosti a nesmírně cenných vhledů. Přečetla jsem mraky odborné smrtácké literatury, ale kdybych měla doporučit jednu knížku, která v zármutku dodává nejvíce orientace, byla by to určitě tahle. A také mám velmi ráda film Lásky od Hanekeho, za jeho upřímnost a nepřikrášlenost v popisu umírání.

PROČ POHŘBÍVAT A PROČ TRUHLIT

T: Proč je pro lidi důležité své blízké pohřbívat?

Myslím, že my všichni se potřebujeme rozloučit s někým, koho jsme měli rádi. Lidé to tak dělají už od pravěku a po celou dobu naší historie jsme to dělali společně jako komunita. Stephen Jenkinson, takový jeden moudrý smrták, říká, že dobrý pohřeb se pozná podle toho, že spojí celou vesnici. Pohřby jsou zkrátka okamžiky velkého rozdělení, ale také velkého spojení. Během „zdravého“ pohřbu by mělo dojít ke spojení se vším důležitým – s našimi blízkými, s člověkem, který odešel, s námi samotnými i s tím vším, co nás přesahuje. Protože všechna ta spojení uzdravují a dávají nám sílu žít svůj život dobře, i když jsme někoho ztratili.

T: Liší se způsoby pohřbívání a truchlení v jiných kulturních kontextech? Který je ti blízký?

Určitě, třeba v Mexiku mají velmi hravý a oslavný vztah ke smrti, díky kterému jsou v živém spojení se svými zemřelými předky. Ale spíše než inspirovat se v tomhle u jiných kultur mi přijde zajímavé hledat si vlastní jedinečnou cestu rozloučení a vzpomínání. Ptát se sama sebe, jak můžu pečovat o svůj vztah k mým blízkým zemřelým (či mým předkům), aby pro mě byl podpůrný a životodárný? Jak můžu proměnit svůj vztah ke smrti, abych se díky němu cítila více naživu?

T: Existuje nějaký návod na to, jak zvládnout smrt? Jak se vyrovnat s těmi všemi pocity a nepropadnout životní skepsi?

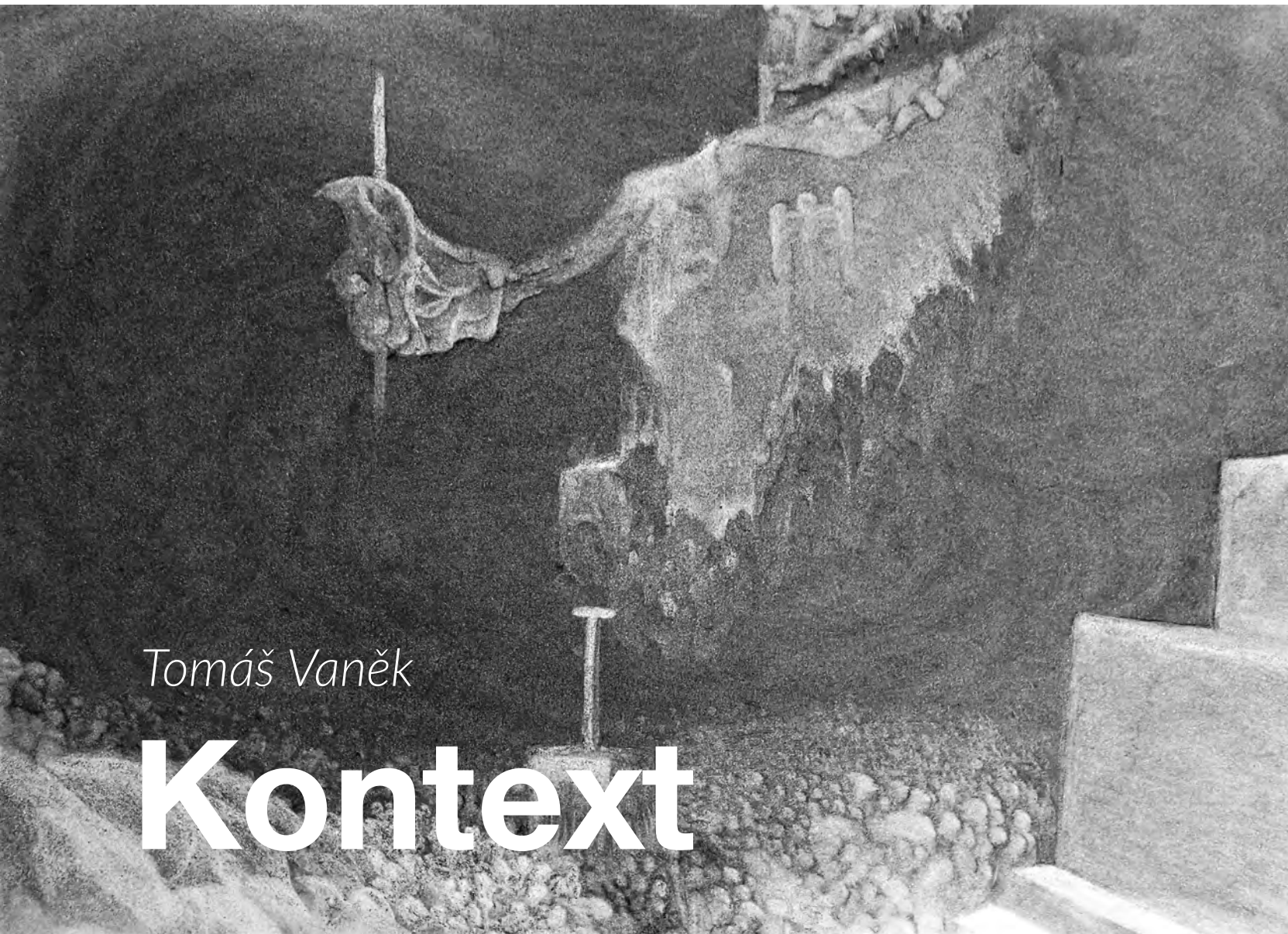
Myslím, že je dobré začít přesně tam, kde jste. A ať už se ve vašem těle, pocitech či myslí děje vůči smrti cokoli, je dobré to nechat existovat přesně takové, jaké to je, a přistupovat k tomu s otevřeností a laskavostí. Na našich workshopech a přednáškách vždycky hned na začátku

mluvím o pojmu „radikální sebezpečí“. Vždycky když se setkáte se smrtí, je důležité být k sobě maximálně laskaví a pečovat o sebe a své tělo, jak nejlépe umíte. Základ je zdravě jíst, chodit do přírody, dobře spát, dobře dýchat a být s lidmi, se kterými je vám dobře. Ty nejprostší věci často pomáhají nejvíce.

T: Přeješ si, aby v tomto rozhovoru zaznělo ještě něco, na co jsme zapomněly...?

Ano. Je to ryze praktická věc, ale velmi může proměnit charakter rozloučení. Česká legislativa je velmi přátelská k tomu rozptýlovat či ukládat popel v přírodě. Potřebujete jen souhlas vlastníka pozemku a s ním pak můžete rozptýlit popel třeba do řeky, na zahradu či na nějaké oblíbené místo zemřelého. Myslím, že je hodně krásné, když se takhle vzpomínky na naše zemřelé vepisují do krajiny a my pak místo na hřbitov chodíme za zemřelými na výlety.

.....

Tomáš Vaněk

Kontext

GUSTAVE VINCENT

DEVIANTART: www.deviantart.com/ondes7

Umění zachycuje boj, který svádíme hluboko uvnitř

*Mladý francouzský umělec **Gustave Vincent** se potýká s úzkostmi a depresí. Část těchto jeho vnitřních bojů zachycují jeho kresby. Prozrazují však i něco mnohem důležitějšího: hloubku povahy, originální pohled na svět, odvahu a talent.*

Jsi profesionální umělec, případně studuješ nějakou uměleckou školu? Práce, kterou prezentuješ na stránkách deviantart.com, budí velkou pozornost a reakce jsou většinou pochvalné. Uvažuješ o umělecké dráze?

O umění jsem se vždycky zajímal a právě jsem dokončil roční kurz portrétové studie, který mi pomohl zlepšit techniku kresby. Jsem převážně samouk a většinu svých dní trávím skicováním a tvorbou. Deviantart mimochodem sehrál důležitou roli tím, jak mě motivoval – to, že tam člověk může sdílet svoji vášeň pro umění a dostávat zpětnou vazbu od jiných umělců, je naplňující a povzbudivé. Přestože bych si rád vydělával na živobytí uměním, jsem si dobře vědom toho, že je to docela výzva a chce to čas.

Žiješ v Dieppe, v malém městě v Normandii. Jak vypadá tvůj běžný den?

Odstěhoval jsem se do Dieppe, abych tady začal nový život a mohl se soustředit na tvorbu v klidnějším prostředí. Snažím se nakreslit každý den nejméně jednu novou věc – netlačí mě termíny žádných konkrétních zakázek, které bych musel odevzdat, ale je pro mě důležité udržovat se v určitém rytmu a pravidelně tvořit.

Jaké techniky používáš? Je to kresba uhlem, nebo tužkou?

Na pozadí svých kreseb zpravidla používám uhlový prášek, pak kreslím tužkou a pomocí gumy dotvářím efekty světla a stínu. Při tvorbě digitálních kreseb využívám ostřejší linku, což vede k trochu odlišnému stylu.

Jak ses ve svých 22 letech dostal k poměrně závažným tématům, která ve své tvorbě zachycuješ? Je melancholie součástí tvého charakteru? A je způsob, jakým prožíváš svět, klíčem k tvému umění a motivům, které zobrazuje?

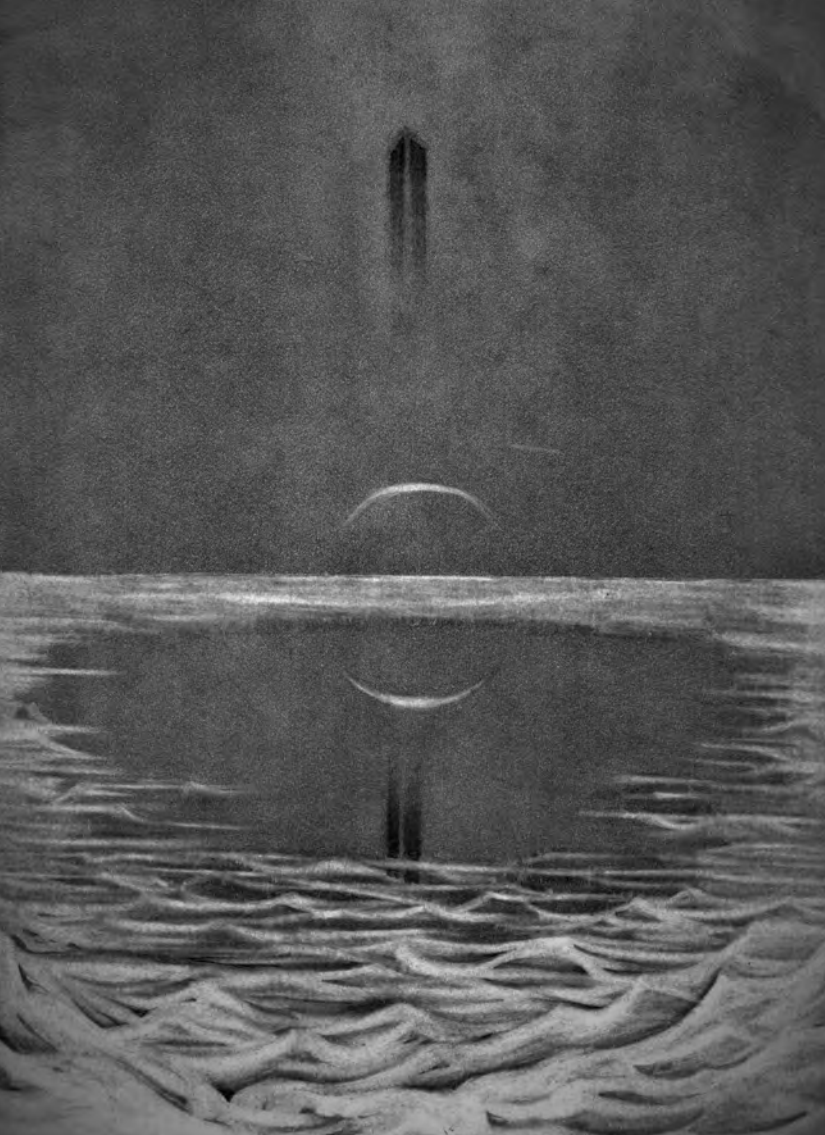
Už od dětství jsem byl fascinovaný bizarními a tajuplnými tématy. Motivy samoty, smrti nebo osamělosti ve mně rezonují, a tak bych řekl, že je mé umění do značné míry katarzní. Možná mi mé umění pomáhá uvolňovat hněv a negativní pocity tím, že je hodím na papír. Ačkoliv by mě většina lidí asi neoznačila za nudného nebo temného,

prožil jsem si depresi a úzkost ze společnosti, což určitě ovlivnilo mé umění.

Na DA máš ve své galerii v zásadě dva typy kreseb. První z nich jsou výraznější, co se týče tvarů, druhé pak plynulejší, s tvary, které se jen zlehka vynořují. Oba tyto typy kreseb jsou v zásadě temné, ale musím přiznat, že ten druhý mi připadá hlubší. Jaký je tvůj vztah k „tvarům“ obecně?

Připouštím, že když kreslím, většinou se nechávám vést inspirací, aniž bych příliš přemýšlel o tom, jaký styl nebo tvar vytvořím. Bývám při tom ve velmi zvláštním stavu myslí a má tvorba nabývá určitých forem, aniž bych si byl nutně vědom toho, jak. Kresba tužkou umožňuje mysterióznější a myslím podle některých i děsivější výsledek, ale také ve velké míře čerpá z emocí a strachu. Ostřejší linku a znatelnější tvary kreslím, když vytvářím postavy nebo dělám portréty – anebo prostě když mám „veselejší“ náladu.

Máš nějaké konkrétní umělecké cíle? Dnešní umění se zaměřuje hlavně na takzvané „umělecké projekty“, v takových podmínkách je možná těžší zůstat sám sobě věrný...

Pro teď se prostě snažím zdokonalovat se v kreslířských dovednostech a myšlenka nějakého uměleckého „projektu“ je něco, co jde mimo mě.

Které umělce z minulosti znáš lépe než jen zběžně? Vztahuješ se k nějakým osobnostem, jako k Odilonu Redonovi nebo například k symbolistům?

Čerpám inspiraci od mnoha různých umělců: od Dalího nebo Picassa například. Ale nejvíce mě fascinuje a inspiruje rozhodně Zdzisław Beksiński. Jeho snové a zmučené obrazy vyvolávají silné emoce a nutí k zamyšlení.

Je pro mě velkou inspirací i jako člověk – protože sám bojuji s úzkostmi a sociálními problémy, dodává mi naději, když vím, že umělec, kterého opravdu obdivuji, musel obstát v podobném boji.

Co je viditelné a co neviditelné? Ovlivňuje lidský charakter podstatně věci, které vidíme? Věříš v duši? A jsi nějakým způsobem nábožensky založený?

Rozhodně věřím, že lidský charakter a životní zkušenosti ovlivňují způsob, jakým ten který člověk vidí svět a přemýšlí, jak cítí a jak tvoří. Umění je možná cestou, jak zviditelnit „neviditelné“ zápasy mysli a duše. Rád bych věřil, že máme duši, ale vůbec se nepovažuji za nábožensky založeného člověka.

Jaká jsou podle tvého názoru a podle názoru tvých nejbližších přátel hlavní témata naší doby?

Jedním z témat, kterým se musí naše generace opravdu zabývat, je životní prostředí. Tato otázka se stává v posledních desetiletích čím dál naléhavější.

Čeho si vážíš více? Tradice, nebo rebelie?

Tradice jsou zajímavé v tom směru, že se vždy máme co učit z odkazu minulých dob. Ale podle mě je důležité se neustále snažit poznávat, za jaké změny a zlepšení je nutné bojovat.

.....

Literatura

Kateřina Málková

Pravděpodobnost je vrah

Rychle chodit znamená zabránit vraždě
Protože rychlost chůze je nepřímo úměrná
Pravděpodobnosti vraždy

Ale já dnes na jezdících schodech
Stojím a pokojně čekám až mě vyvezou nahoru
v noci cestou domů.

Kdyby ty schody byly dostatečně dlouhé
Bylo by pouhých milión ku jedné pravděpodobné
Že mě na nich nikdo nezabije.

Kdyby ty schody vedly až do nebe...

.....

Konec světa

Současnost je konec světa.
Jako Kolbenova ulice.
Za ní dál už jen bezdomovci
Divoce vládoucí lesu
A puštěným psům
A pak už jen pole
A konec Prahy
A konec světa.

Těžko vidět konec jako začátek
Když těžko říci čeho.

Podoby smrti

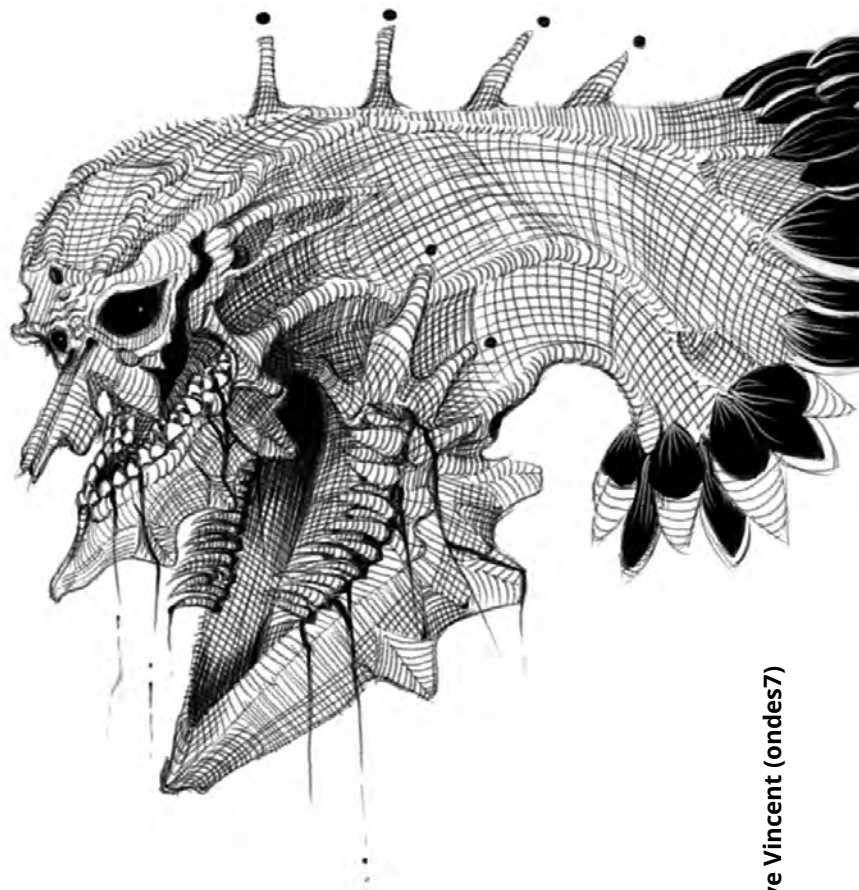
Každý tak nějak ví
jak vypadá smrt
ale to jsou všechno předsudky
zubatá s kosou a tak
vychrtlá a stará

když ale umírá dítě
nemůže být přece stejná
spíš nevinná s malou kosičkou
z lega nebo merkuru
droboučká jako Ježíšek
když se plíží ke stromečku
aby rozdával dárky

Princezna Zubejda

Jsem smutná ze svého zdravotního stavu
pomalu pláču na svém vlastním pohřbu
ležím na rozpláclem gauči na rozcapených peřinách
a bolesti vystřelují do světa
jako tečky a čárky Morseových signálů
kterým má mysl nerozumí
venku září jarní slunce na konci tunelu oken
a po schodech jeho paprsků
vesele kráčí smrt mě pozdravit, políbit, poškádlit
má nasazený klaunský nos
který si koupila naproti v lékárně
v obalu s nápisem „pomozte nemocným“
ten červený molitanový nos přitiskla na sklo
aby mě rozesmála
rozpřahuji své kosti na uvítanou a mezitím
přichází přítel a do těch kostí
mi vráží časopis Regenerace
- smrt si v něm skrz okno čte.

Kresba / Gustave Vincent (ondes7)

Zatímco

se na kuchyňském stole
ježí bramboráky
bezbranné mrtvoly
přepadávají přes kraj světa
tam někde v Bergamu
zní to jako vodopád
jak si myčka pochutnává
na špinavém nádobí

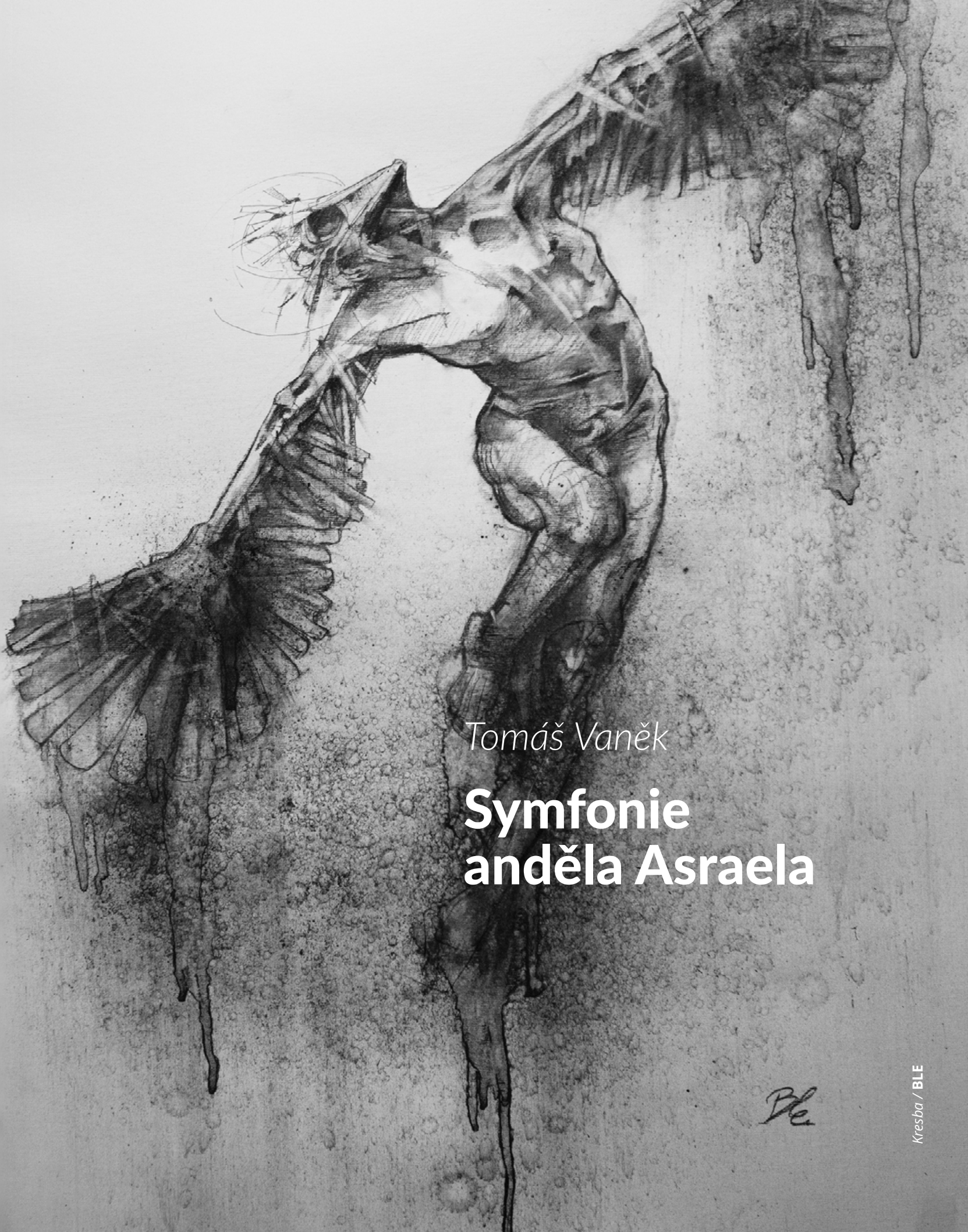
Literatura

Michal Zemánek

Zlatá mládež

Jsem ohraničen čtyřmi stěnami - ráno, večer, v noci, ve dne. Jsem mezi nimi sám, jak nerad. Někdy přijdou tři lidi od vedle, které znám, někdy jich přijde více, mluvíme o ničem, posloucháme rádio a vyměňujeme si pohlednice, a co už nezvládnou, hodím za hlavu, vždyť zítra je také den, krásně se to naslouchá všem těm přivalům slov od vedle, všichni syčí, zpívají, a nikdo není okouzlen.

Tomáš Vaněk

Symfonie anděla Asraela

Be

Dnes mám narozeniny. Přáli mi ze dvou sex shopů, jednoho obchodu s fetiš módou, a to zdaleka není všechno. Vzpomněly si dvě kamarádky a nejbližší rodina. Slavím to střízlivě, je mi 38. Je mi zle. Už dlouho jsem nechytily za pačesy inspiraci, a to ne proto, že by byla zvlášť vyhubá nebo tak, ale spíš proto, že mi úplně chybí. Nedávno jsem kvůli tomu dokonce skončil v erotické místnosti internetového serveru.

Hledal jsem něco, co bych mohl zpracovat. Přitom je to tak jednoduché. Pustíš si Sukovu Asrael, vnímáš jeho smutek nad smrtí Dvořákovy dcery Otylky, jeho milé manželky, představíš si, že by tvá neexistující manželka těžce stonala, nebo si představíš, že bys ochořel sám, v dobách pandemie nic zvlášť složitého... A pak už jen rozvíjíš ten koncept, vezmeš si na pomoc kapesník a chrchlání krve, prasklé vředy v žaludku či ve stolici, dítě z masokombinátu světa se směje nad tou litaní, ale ty pokračuješ, nechceš se toho vzdát, a nakonec najdeš svou milenkou múzu in flagranti s bezduchým a všeho schopným dvojníkem.

Mluvil jsi o vůli a ona se dostavila. Je čirá jako kámen křišťál. Je oplácaná jako macatá holka. Kecy. Je průrazná jako prezervativ vyplněný penisem. Je dokonalá. Tahle vůle tě vždycky definovala, odborně se jí říká Davidova odvaha a vytrvalost. Nejsi tím, kdo by nějak zvlášť dobře lámal odpory. Spíš se rád podvoluješ a pak si to vyčítáš. Sbíráš se po těžkých ranách vždy stále znovu. Je to tím, že sis ještě nepřipustil tu nutnou špetku zla, kterou člověk potřebuje, chce-li prosadit opravdu velké věci. A také tvé já, odborně ego, se poněkud nadulo a explodovalo, takže je ti vlastně všechno docela ukradené, a to zejména tvůj zájem je ti ukradený, vždy, když o něco jde, žalostně selžeš, ani to nezkusíš. Musíš se tedy lépe koncentrovat, řekl by bůh, nebýt všude a vším, ale být s tím, co máš mezi nohama, vždy na správném místě a ve správné náladě, a ne-li vždy, tedy aspoň většinou nebo přinejmenším někdy, a používat hlavu a vtip a všechny ty záležitosti, kterými jsem tě obdařil, aby ses trochu poměl.

Ano, jsem bůh, a to je hloupé. Mnohem chytřejší by na mém místě bylo být člověkem. Stačí dělat dřepy, nebo ne zrovna ty, ale spíš sedy a lehy vedle milenky s roztouženou tvářičkou. Mohl bych se třeba učit cizí jazyk. Na maďarštinu se dobře balí Maďarky a Finky, na italštinu Češky a Španělky, stačilo by skutečně trochu sebou pohnout a hned by se na mě dalo dívat. Takhle to už vážně dál nejde, říkám si a poslouchám smutek nad Otylkou, nebo jak se jmenovala, musím se jít ještě podívat do slovníku české hudby. Otvírám ho a špiním si prsty o prach a prašivinu. Ten slovník byl Aristotelovým spisem o komedii, řekl by ekoterorista Antonín. Sází stromy a keře v příměstských prostorách a pěstuje na nich, co je potřeba. Pak si z jablek peče štrúdlu a z broskví dělá kompoty. Je to krásné se tak rozmáhat, ale lidstvo zachází, bože, už příliš daleko do věku Vodnáře, autodoprava stojí, letadla nelétají a Antonín okopává brambory, které potajmu zasadil někde mezi cestou a lesem. V křovisku v podstatě, ale vyklučil tam díru na slunce a chodí je zalévat, je to bohabojný člověk a můj velký vzor. Já jsem v životě nic nezasadil, no přísahám, možná jednou nebo dvakrát, ale nevzklíčilo. A podobně jako ten Antonín pěstuje jablka a broskve a brambory, podobně bych já měl pěstovat sebe. Měl bych mít na mysli, že není nic, co by zůstalo bez následku. Každou větvíčku svobody bych měl v ruce těžkat a přemýšlet, jestli nenaroste v ošklivý pahýl, až ji budu muset přece jen v budoucnosti odřezat.

Proč živím svou identitu šachisty, když s ní mohu dělat parádu akorát v hospodách čtvrté kategorie? Proč? Proč se radši neučím maďarsky a nebalím Španělky na italštinu a znalost dona Quijota? To nevím. Člověk potřebuje někdy odpočívat, ale ty prokleté šachy mi už tisíckrát zakázal ten nahoře, podivnou náhodou mi v nich působil neúspěchy, odhlašoval mě z turnajů z důvodu schizofrenie, z důvodu stěhování a z všemožných jiných důvodů, já se jich však pořád neumím vzdát. Tak začnu doučovat člověka, jako žáka sice docela perspektivního šachistu vzdor vyššímu věku, ale ten přijde a nakazí mě koronavirem, jak se teď moru přezdívá. To už bůh řve, nech ty šachy, já však pahýl milionkrát odseknuť postřikuju živou vodou a tajně doufám, že to ještě někde dotáhnu. Odborně se tomu říká bláhovost. Ano, milionkrát jsem snil o velkých turnajích a tabulkách s mým jménem,

ale vždy výš než to byla odměna, a tou bylo mrzké potěšení s nějakou krajankou či cizokrajnou kráskou. Nechtěl-li jsem šachy hrát pro ně samé, mohl jsem se docela dobře stát ekonomem, však jsem měl k tomu kdysi nakročeno. Ale to jsem nechtěl. Nakonec tedy budu muset zplakat nad výdělkem v krásné elegii, a je možné, že mě za odměnu pohladí ve vlasech smrt.

Neúspěch v milostné oblasti tedy prosakuje do všeho, co dělám, kdybych byl v této oblasti úspěšný, je možné, že by nekontaminovala ty ostatní svou zhoubnou naléhavostí. Je možné, že bych mohl psát příběhy z tohoto světa a hrát nadčasové šachy a neohlížet se na to, jestli tím zaujmu nějaké děvče, byv v tomto ohledu saturován. Saturn. Nové téma, vypálená vesnice, přísný stařec, snad že byl vykastrován nebo požrán nebo kastroval a žral, to je těžké si pamatovat, jak to tehdy bylo. Musím se hodně zúžit. Úplně stačí obyčejné já a obyčejné příhody obyčejného já, jak od nějakého Škvoreckého nebo Švandrlíka, proběhnout se trochu po světě a pak zapadnout jako kometa za obzor myslitelného s pochodní v ruce a s holkou v kapse a prezervativem v zubech, když ho otevíráš a zemřeš, ještě než si ho stihneš nasadit na ona místa, a pan Antonín zalévá brambory, a ač už starší muž, zvesela tě přežívá, Dvořákova dcerka Otylka, mladá, tě přežívá, a tvůj žák šachu, vetčný, tě přežívá, i tvá femme fatale tě přežije, ale bůh tě nepřežije. Marie tě nepřežije, ani historka o Ježíšovi tě nepřežije. Ani Uroboros ani Uran, ba ani Ahasver. Ty všechny vezmeš s sebou!

Otylka byla celkem ošklivá, ale hodně hodná. A zemřela v 27 jako ty největší legendy takzvaného angloamerického rocku. Už přesluhuju. Ale já strašně chci žít. Jaká nestoudnost! A chci se zúžit. Už nechci být bůh a na sebe myslet pouze podprahově. Klidně bych to úplně převrátil. Pořád tu byl za sebe, a na ten přesah myslel jenom v koutku mysli. Jsem, a říkat co: oslavenec, zákazník dvou sex shopů a jednoho obchůdku s fetiš hadry, milovaný syn, bratr a kamarád, strýc a zeť. Jsem nadprůměrný šachista bez hlubšího zájmu o šachy, zato se zájmem o milostné hry, o pravdu a věci mezi nebem a zemí. Jsem myslitel, filosof, nebojme se říct spisovatel, novinář, všechno tak trochu zatím, ale už docela dobře. Když ti někdo řekne: ty jsi filosof. Správná odpověď není: co je to filosof? Když ti někdo řekne, je super být novinář. Správná odpověď není: ale nepíšu do novin. A když se někdo pozastaví nad tvým spisovatelstvím, není vhodné se k němu příliš přidávat. Je naopak namístě to přijmout. Protože tak se lidé mezi sebou poznávají. Nejde o skromnost, ani o falešnou skromnost, jde o to, aby ses mohl seznamovat a žít, řekl by bůh, a já mu říkám: tobě se to řekne. A on řekne: Řekne. A já na to: Miluju tě jako svého syna. Jsi můj, stejně jako všech. Není dobré říkat, že je bůh otec. Bůh je vždy synem naší duše, naší mysli, naší touhy, a my mu musíme udělat prostor, aby prospíval. Amen.

.....

Kateřina Kováčová (Z chystané sbírky)

Hmyzí těla v těsných hruškách
prostupují jistě ke středu,
zaklíněná náležitě jako zrna v klasech.
Odháním představu, že nevím a kousnu,
zvláště konejšivou
v porovnání s tou další představou,
že jednou také
omámená nektarem
dosáhnu podzimu.

...

Začíná pozdně listopadová noc.

Na stole rozšlehané vajíčko
v čajové skleničce.

Na sílu.

Vedle toho slabá několikrát přelitá káva.

V pokoji to páchne pukavčinou.

To, že si schovávala vajíčka do oblečení,
se dozvíme až několik dní po její smrti.

Až to bude máma vyklízet

a zjistí, že svět se připravoval na válku,

že bylo třeba udělat si zásoby.

Až zemře,

válka konečně nezačne.

...

V prstech svírám mrazem přešlé šípky,
uhranutá jejich náhlou křehkostí.

Štítím se šťáv.

V domě mezitím dohořívá plamen
jedné svíce.

Až to přijde,

budu číchat kouř,

hrát si s horkým voskem

a hádat podstatu ohně.

...

Zkušenost bolí jak tříška pod nehtem.

Smrt je prudké prázdno, které se vyřine.

Už jen pár dní budu ždímat šípky,

místo toho, abych četla z ohně.

Tenkrát to ještě neumím tak napřímo.

Přiblížit se k plameni,
otevřít do něj oči,
a jakmile přivyknou jasu,
se smířit s tím, jak hasne.

...

Dohoříváš, knote.

V nocipadovém listu

šustivá troufalost vzpomínek.

Než jsem vložila chodidla do vystydlých peřin,
prodýchala jsi je a promnula hrubými dlaněmi.

To gesto mě čeří ještě teď.

Prožívám ho znovu u syna.

Horkým dechem vrásním

hladinu svých strachů,

kde nejkřehčí z mých posledních stébel

usíná.

...

Když jsi mi říkala o své nemoci,
hlas se ti rozštípl na dvě strany,
jako by ses k něčemu přiznávala,
a současně to chtěla popírat.

Chtěla jsi, aby to znělo jinak.

Chtěla jsi, aby se to dělo jinak,

protože prababička prý řekla, že už se nevzbudí,

a zemřela jen tak,

že se jí svésila hlava.

Tys to měla jinak.

A bylo to takové, že jsem musela prudce odskočit.

Zavřít a utěsnit

každý průduch v puklině,

kudy bys do mě mohla něco z toho vdechnout.

Přitom jsem to všechno

měla dávno v sobě

a teď to nemůže ven.

...

Hledá se smrt.
Ztratila se jedné prosincové noci.
Naposledy spatřena v rozšlehaném žloutku,
pak probořila hráz křehkého těla
a někudy se vlila
do žíznivých štěrbin
toho mého.
Nemůžu ji nikde nahmatat,
ale navždy o ní budu vědět.

Vadí,
dráždí,
stíní
a naplňuje.

.....

O velkém mozku

Pavel Oulík

Umíral každý druhý den. Představoval si, že vzrůstá z popele jako fénix. Rodil se do nových těl, která pro něj měla korporace připravena. V žádném nevydržel dlouho, protože jeho myšlenková činnost nezakrotnou rychlostí ničila mozek třeba i toho nejdokonalějšího těla. V korporaci přemýšleli o užití robotických těl, ale báli se, že by snížili jeho inteligenci. A to nešlo. On vymýšlel přes půlku nových projektů, ve kterých se korporace angažovala, a tím byl pro ni nepostradatelný.

Představoval si, že vzrůstá z popele jako fénix, a to každý druhý den. Přesto vždycky vstával stejný. Bylo jedno, zda se rodí do mužského, nebo ženského těla, s jeho inteligencí to nic nedělalo. Ani vyspělost mozku mnohé neměnila. A žádný mozek nevydržel jeho inteligenci déle než dva dny. Byl pánem dvou dnů, nepostradatelnou zbraní nejmenované korporace.

Za dva dny stihl vymyslet tolik, co celé oddělení profesionálů za dva měsíce. Nemusel s nikým rozmlouvat, o ničem se dohadovat, prostě věděl. A věděl naprosto dokonale. Někdy stihl dokončit i větší množství projektů během jednoho ze svých krátkých životů. Nevěděl, kolik peněz pro korporaci vydělával – platili mu tím, že ho nechávali naživu – a zásobovali ho problémy, na něž se po každém probuzení vždy těšil.

Vstával jako fénix z popele a po každém probuzení ho něco čekalo. Důvod, proč žít. A jemu to naprosto stačilo.

Kresba / BLE

Svědectví

Mirka Fůrová

ROZHOVOR O SMRTI

Smrt nás nutí brát život vážně

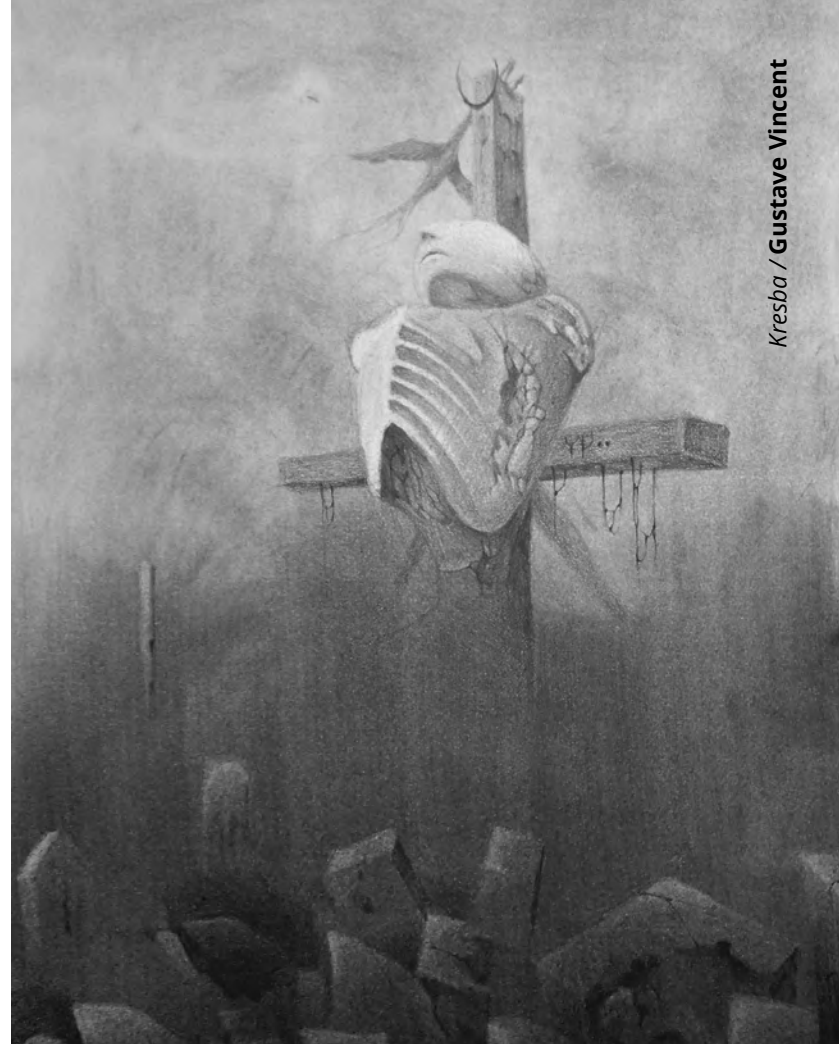
Následující text přináší odpovědi dvou „duchovních“, vycházejících ale z různých tradic. **Filip Němeček** je třicátník a působí jako duchovní ve sboru Českobratrské církve evangelické v Chomutově. Čtyřicátník **Stanislav Drda** prošel šamanskou školou Ivo Musila a v současné době mimo jiné poskytuje šamanské léčení. Oběma jsem položila následující otázky:

Co pro tebe znamená smrt? Čím (pro tebe) je? Co (ji) symbolizuje?

FN: Jedna knížka (od pravoslavného autora Antonyje Surožského) se jmenuje „Smrt není zlá“, ale je asi dobré k tomu dodat, že není ani dobrá... A v určitých kontextech z určitých úhlů pohledu může být zlá. Ale pro mě je hlavně asi vykičnickem a permanentní připomínkou, abych nepromarnil dny věnovaného života.

(Kristův kříž ji nejen symbolizuje, ale i přeznačuje...)

SD: Smrt považuju za něco, co dává životu jeho smysl. Uvědomuju si, že tím, že mám na život jen omezený čas, nabádá mě to brát život vážně a snažit se jej naplnit. Věřím zároveň, že ve smrti se skrývá samotná podstata mystéria života. Údajně jediný skutečný rozdíl nás lidí od zvířat spočívá ve vědomí časovosti a s tím spojeném

Kresba / Gustave Vincent

vědomí vlastní smrtelnosti. A paradoxně pokud se poctivě začneme zabývat právě touto skutečností, dostáváme se do kontaktu s podstatou vlastního bytí a života jako takového.

Je pro tebe něco horšího než smrt? Např. nepravdivý život, zrada ...?

FN: Ve Zjevení Janovu se dokonce na několika místech objevuje pojem „druhá smrt“. Je tam psáno např.: „Kdo zvítězí, tomu druhá smrt neublíží.“ V obecnější křesťanské terminologii jsem zvyklý uvažovat o „hříchu“ jako o „duchovní smrti“ člověka, a „hřích“ se dá zase přibližně opisovat nejrůznějšími pojmy jako např. minutí se cílem, odcizení se od pravého života, tedy život ve lži, uzavřenost (a zacyklení se) do sebe atd. atd. (Zběžně se vyjadřuji určité jen v málo přesných náznacích.)

SD: Upřímně řečeno nepovažuju smrt samu o sobě za nic hrozného, i když někdy bývá spjata s různými formami trápení a bolesti, které mohou být prožívány jako hrozná. Co tedy považuju obecně za hrozná? Především utrpení,

kteřá jsou zbytečná, tj. utrpení, kteřá si způsobujeme svým vlastním chováním vůči sobě navzájem, v čemž umíme být velmi vynalézaví. Za absolutní hrůzu pak považuju stav, kteřý neumím popsat jinak než jako peklo, s čímž mám životní zkušenost a což mě přesvědčilo, že tento stav bytí (nebo spíš nebytí) existuje.

Kdy ses poprvé ty setkal se smrtí? Můžeš ten příběh rozvést?

FN: Pro mě není tak stěžejní ten příběh „poprvé“. To ani nevím. Poprvé významněji to byla možná smrt prababičky, pak asi dědečka... Vlastně smrt dědečka na mě už poměrně zapůsobila - on byl (lékař a) alkoholik a měl myslím mrtvici (a ještě k tomu spadl na hlavu?). To bylo smutné.

Pak, když mi bylo cca 12 - 13 let, umřel můj kamarád (tehdy skutečně jeden z mála) na církevním dětském táboře. Bydleli jsme spolu ve stanu. Jedné noci začal zvracet a do rána byl jeho stav kritický - poslali pro něj myslím vrtulník. Zanedlouho zemřel na mozkový nádor. Vůbec nikdo to nečekal. Docela zvláště to ovlivnilo atmosféru celého tábora, a navíc do budoucna nás, co jsme mu byli nablízku.

Nejvíce mě ovlivnila smrt krajně blízkého kamaráda, kteřý ve 21 letech skočil ze střechy. U něj nebylo možné s určitostí rozpoznat, zda šlo spíš o skutečnou sebevraždu, nebo spíš o jakýsi avantgardní happening, kteřý zakončil jeho extravagantně tehdy projevované umělecké sklony. Mohla to být klidně nedefinovatelná směs obojího + opilost (popíjeli tehdy v několika lidech na té střeše) - ale samozřejmě s podtextem sílícího zoufalství. On se i psychiatricky léčil. (Vlastně až po mně se odvážil vyhledat psychiatrickou pomoc.) Byl nesporně talentovaný a inspirativní, ale docela složitě se hledal. Pro mě tohle byl životní předěl, protože jednak jsem si uvědomoval svou spoluodpovědnost za jakýsi kolektivní avantgardní šílenství, kteřé jsme předtím ne úplně závazně ve více lidech rozvíjeli, a ten kamarád, kteřý byl v životě poctivější a důslednější než my ostatní, toto šílenství vzal (smrtelněji) vážněji... A zároveň jsem si uvědomil spoluodpovědnost za nedostatek ryzí, autentické komunikace - skutečně ryzího zájmu o toho druhého člověka; nedostatek, kteřým jsme tehdy zbaběle trpěli. Od té doby jsem asi začínal brát definitivně smrtelně vážně život.

SD: Poprvé to bylo v případě smrti mého strýce, kteřý spáchal sebevraždu v době mého dospívání, kdy jsem již vnímal a prožíval tuto problematiku s jistou mírou uvědomělosti. Kromě smrti některých blízkých jsem však i sám zažil přechod na druhý břeh a následný návrat do života. Také mi bylo dovoleno nahlédnout za záclonu smrti v rámci šamanské praxe a v rámci některých vizí a snů, tedy alespoň jsem to tak v průběhu těchto zkušeností prožíval. Všechny tyto zkušenosti pokaždé nějak zahýbaly mým postojem k životu, vyvedly mě z konformity a vystavily existenciálním otázkám, což jsem pak zejména s odstupem času vždy nahlížel jako velmi cenné a důležité pro další žití.

Myslíš si, že je něco po životě? A co?

FN: Věřím na vzkříšení z mrtvých atd. Což chápu jako odkaz na realitu, nikoli toliko mytologický pojem. A nemá to být jenom nějaký banální výstup duše do nebe... (A koneckonců, nejde jen o „duši“. Když vyznáváme „těla z mrtvých vzkříšení“, říkáme, že se to navýsost důležité týká celého člověka i veškerého jeho vztahového a hmotného světa.) Patří k tomu tedy každopádně vítězství Života nad smrtí, setkání tváří v tvář, závazné protřibení, přehodnocení a snad něco jako přesazení všech životů tomu otevřených do další, hlubší, bohatší, ba další rozvíjení umožňující dimenze...? (Každopádně láska přemáhá smrt a nezaniká, ale stále obohacuje.)

Co je pro křesťanské vize nejzazších obzorů důležité: Na konci dojde mimo jiné k sestupu nebe na zem a ke sňatku nebe se zemí. Tzn., jde o celistvější završení, než kdyby naše stávající existence byla seznána spíš jen bezcennou, a duše by se po nanicovaté pouti slzavým údolím odebrala do „lepšího“, éteričtějšího světa. A zároveň jde o celistvější završení, než kdybychom žili jenom teď, a pak by se všechno nevratně propadlo do nicoty.

SD: Je to obrovská otázka, na kteřou se nedá ani se zrnkem žádné domnělé jistoty odpovědět, a má to bezesporu svůj důvod, proč tomu tak je. Skrývá se v tom obrovský paradox života, bez kterého by to tu celé nemělo smysl. Přestože mé dosavadní životní zkušenosti, poznatky a víra, kteřá ve mně postupně vyrostla, napovídají tomu, že smrt není nic jiného než přechod do jiné formy bytí, ve skutečnosti zůstávám před touto problematikou stát v úplné pokoře

s otevřenými ústy. Pokud však můžu mluvit právě o své víře, domnívám se, že po smrti skutečně následuje jiná forma existence, o níž se však nic dalšího neodvážím povědět. Celá záležitost se odvíjí od víry o povaze (lidského) vědomí a já v tomto věřím, že naše vědomí není pouhý produkt mozku, ale je něčím transcendentním.

Je smrt spravedlivá?

FN: Na abstraktní otázku abstraktní odpověď...

SD: Smrt je smrt a spravedlnost je spravedlnost, o případných spojitostech mezi tím si nemá cenu vytvářet žádné spekulace. Věřím, že cit pro spravedlnost máme proto, abychom podle něj řídili a korigovali své životní snažení, a ne proto, abychom s ním posuzovali záležitosti, do kterých nevidíme a které nejsou v naší moci.

Přemýšlíš někdy ty sám nad svou smrtí? A jak?

FN: Jsem ještě celkem mladý, takže mi je ten obzor pořád trochu vzdálený ...

Ale procházel jsem, pravda, víceletým obdobím, kdy jsem trpěl intenzivními hypochondrickými obavami z mrtvice nebo z infarktu, popř. z úniku škrkavek (které jsem samozřejmě neměl) do krevního oběhu apod. Nepomáhalo mi racionálně si vštípit, že se ve skutečnosti nic neděje. Pomáhalo mi učit se smířit s nejhorsším možným scénářem: Vyhlička smrti je reálná, skutečně smrtelný jsem, a nikdo mi nemůže zaručit, že se dožiji zítřka. Ale přesto jsem v „dobrých“ rukou. A mám šanci alespoň ten zbytek života naplnit. Tohle období mi pomohlo intenzivně si vštípit ten výše zmíněný vykřičník. (Také jsem se bál, že se definitivně zblázním - zde hrála roli podobná prazákladní úzkost, ze které jsem se dostal podobnou cestou smíření... Jinak jednou jsem šel i na noční ambulanci s pocitem, že mám infarkt... Jindy jsem si zas přivolal sanitku s pocitem hluboké žilní trombózy... Sestřičky sarkasticky žertovaly.) Občas, když mám všeho dost, se na smrt i těším, popř. o ní i sním. Poslední dobou naštěstí moc ne. Přece jen, na straně života mě víc baví být. V určitém období jsem dokonce rád snil o vlastním pohřbu, tedy i o seznamu skladeb a písní, o sále narvaném návštěvníky apod., což bylo ve svém rozsahu poněkud patologicky nostalgicky narcistní... I později (i nedávno) jsem sníval o tom, jak

lidé teprve konečně docení můj život, až mě někde najdou mrtvého. (Aniž bych vážně uvažoval o sebevraždě, ale i sebevražedné fantazie se v těchto snech občas vyskytují.) Usmívám se, když to na sebe práskám, protože nejde o nic extra ke chlubení. Ale patří to k tématu, tak proč to nezmínit. Když člověk takhle sní, asi v nějaké oblasti strádá. Období, kdy tak snít nemusím, jsou pro mne vítanější. Pak už mě zase i mrzí, že jsem si života neuměl dost vážit.

SD: Myšlenky na smrt používám jako určitého nástroje ke kalibraci svého života, k revizi životních hodnot a životního směřování. Věřím, že je dobré toto dělat pravidelně, jelikož to pomáhá nezůstávat duševně pozadu za vývojem vlastní duše.

Co tě drží při životě?

FN: Když se to nebudu pokoušet sofisticky opisovat, tak napíšu Boží láska.

SD: Hlavně víra v život a jeho smysl. Napomáhá mi v tom jistý někdy až hmatatelný kontakt s čímsi božským, co mě v různé míře a intenzitě v životě doprovází. Dále je to dobrodružství z prožívání nových životních zkušeností a poznávání životních zákonitostí. V neposlední řadě jsou to pocity vděčnosti a úcty před nekonečným mystériem, které pro mě představuje nevyčerpatelnou oblast inspirativního objevování.

Na co se těšíš po smrti?

FN: Na setkání.

SD: Domnívám se, že po smrti přijde jakési definitivní rozuzlení a spočinutí, na které se svým způsobem opravdu těším. Myslím, že buď to bude Plnost, nebo Nic, což v jádru samé podstaty může být nakonec jen různý náhled na totéž. Nechci však těmto představám (ať už to je provázeno pocity těšení, nebo pocity strachu z neznáma) věnovat příliš pozornosti, jelikož to odvádí mysl od toho, co je tady a teď, tedy od momentálního života, který by měl mít neustále i kvality smrti.

.....

Svědectví

FOTO / Miroslav Koranda

Filip Němeček (1986)

pochází z rodiny grafiků, sám výtvarně nadaný, básník, který přestal psát, aby se mohl plněji věnovat poezii všedního dne, příslušející též k výkonu jeho povolání.

FOTO / Nataliya Runtsiv

Stanislav Drda (1979)

měl sice dělnický původ, ale ke studiu se dostal až o dost později. Začal poznávat sebe i svět v kurzech konstelací, v šamanské škole, v sebezkušenostním terapeutickém výcviku. Nyní končí magisterské studium učitelství filosofie, etiky a náboženství na Husitské teologické fakultě. Velký, pokorný milovník přírody a její klidný pozorovatel a také fotograf.

Svědectví

Kresba / BLE

A přesto říci životu ano

Jan Gregorek, Vladka Gregorková Vicjanová

Ten kůl byl vysoko nad vodou, slunce svítilo a bylo hezky. A kůl byl v moři. Moře bylo klidné. Dokud bylo moře klidné, i jemu bylo dobře. Myšlenky proudily hlavou poklidně jako vlnky na tom moři.

Pak přišla první větší vlnka. Začaly se honit mraky. Tmavly. Slunce se pomalu topilo v tmavobarevné mase. Vlny tříštily svou sílu o kameny na břehu a kůl se nořil do vody.

Oči. Ty zoufalé oči hledající pomoc. Ty oči plné smutku a děsu. Ty oči! Právě v nich dokáže vyčíst, že je zle. Očima to vždycky začíná. Nejdříve kradmé pohledy za sebe. Rychlé a nenápadné. Pak už oči běhají dokola. Nejsou k zastavení. Nutí otáčet hlavu, pak rozpohybují i celé tělo. Ty oči těkající z jednoho místa na druhé.

Má chuť utéct. Utéct někam hodně daleko. Někam, kde bude jen ona a zurčící řeka. Miluje vodu. Miluje její nespoutanost, její proměnlivost. Umí být tak něžná a vzápětí vás překvapí svojí divokostí.

Zhroucení. Hromádka třesoucího se čehosi sedí v zahradním křesílku. Pláč. Červený nos. Hlava ztěžklá nemocí podepřená milostnými dlaněmi. Občasné obrácení vyděšených očí k věžím kostela.

Dává mu přes nohy deku. Hladí ho po zádech. Potichu k němu promlouvá. Slyší ji vůbec? Vzpomínka na slova psychoterapeuta: „Mozek je uzavřen jak Berlín pověstnou zdí. Občas se přes ni něco dostane, ale nikdy nevíte, zda to přežije.“ Cítí únavu. Neskutečnou únavu. Jak dlouho už tady sedí? Hodinu, dvě. Neví. Čas plyne jinak, když jste mimo běžný rytmus života.

Z počátečního šeptání v části jeho hlavy se jasně nořily hlásky a pak hlasy mužského rodu. Nejdříve jen nejasně mumlaly, pak se rozpovídaly jako hlášení na hlavním nádraží. Popisovaly každý jeho krok a komentovaly každou jeho myšlenku, která se nutkavě drala na svět. Na chvíli se myšlenky odpojily od hlasů, aby potvrdily svou ničivou sílu, a pak se opět nechaly hlasy podpořit. Cítil nejasný tlak v ušních bubínkách a v celém těle a všudypřítomný zmatek ho vedl po cestě do temna.

Vstává. Divoce se jí zadívá do očí. Spustí vodopád slov. Ten vodopád je však plný pichlavých rampouchů. Dotyk jeho zmrzlých špiček působí neskutečnou bolest. Ona se snaží bránit. Bránit? Jak troufalé nazývat její počin tímto statečným slovem. Ne, nebrání se, zbaběle utíká. Ví, že ten vodopád nelze zastavit, a také ví, že za chvíli bude proud vody strhávat i kamenné pěsti, jež jí budou bušit do zad a tahat ji za vlasy. Běží se schovat. Ještě několik málo

ledových jehliček a začne plakat. Ale to nejde. Musí být statečná. Musí stát při něm. Jemu je hůř. To on má právo na slzy, ne ona! Nelze se skrýt. Malátnou chůzí běží za ní. Potřebuje ji. Chrčí svá slova plná zloby a přitom ji divoce chytá za ruce. Potřebuje ji. Zoufale ji potřebuje. On cítí zmatek, ona strach. On chce být s ní, ona chce být sama. Oba však ví, že toto je jen začátek. Začátek horské dráhy, na kterou vás, chtě nechtě, jednou za čas posadí. A vám nezbyvá, než se pevně držet a doufat, že dojedete zdraví a živí do cíle.

Kůl byl klid a voda síla, co doutná a čím víc stoupá po kůlu nahoru, tím víc se ztrácí klid, a když kůl pohltí voda, hoří nemoc se vsí silou a kůl klidu je hluboko, a čím je hlouběji, tím je hůř.

Výbuch. Všechen vztek, veškeré zoufalství, celá bolest se soustředí do jeho ruky. Divoce ji chytá za vlasy. Napřahuje pěsti k úderu. Drží ho za ruku. Křičí na něj. Snaží se ho zastavit. Jen mu nedovolit, aby jí dál ubližoval. Smích. Smích ledového muže. Smích plný ironie. Přívál ledového vodopádu slov a pěští.

A pak najednou pláč. Potoky slz. Hrouť se. Prosí o odpuštění. Utíká. Teď je to on, kdo chce být daleko. Sám, jen se svým zoufalstvím. A ona nyní potřebuje náruč, která ji ukonejší. Je neskutečně unavená. Plná emocí, které nemá komu sdělit. Ona už ale ví, že brzy bude konec. Zvládne to. Zvládne to tak, jako už tisíckrát před tím. Teď se konečně malinko proboří Berlínská zeď a on bude ochoten vzít si lék. Musí využít správného okamžiku, než komunisti jeho mozku zeď zase opraví.

Hlasy se mísily s realitou, byly tu dva světy. Myšlenky se hlásily o své slovo. Obsedantně nabádaly ke zkáze všeho, co má rád. Vůlí se snažil žít svůj náhled na tohle peklo. Svůj náhled držel pevně, občas už nevěděl a ztrácel se, ale náhled byl tou nadějí, kterou potřeboval.

Kouzelná pilulka ho trochu uvolní a zklidní. Nechá se od ní vést. Ona je však nejistá. Neví, co má dělat. Nikdy to neví. Spoléhá jen na svůj instinkt. Odvádí ho do ložnice. Pomáhá mu vzít si pyžamo a ukládá ho do postele. Mlčí. Celou dobu mlčí. Co říkat? Neví, nemá sílu. Chce se jí brečet. Nebo ne, chce se jí křičet. Chce vykřičet do celého světa tu bolest, kterou cítí na srdci, a strach, jenž se jí usídlil v podbřišku.

On začne opět plakat. Přitahuje ji k sobě. Mumlá cosi nesrozumitelného. S bází se snaží jít blíž k němu. Stále nerozumí. Už je až u jeho rtů, když to náhle pochopí. Chce další léky. Chce všechny léky. Už nechce jít dál. Zoufale ji prosí o záchranu. Ne! Odmítá. Snaží se ho uklidnit, ale není si jistá, zda opět nestaví zeď. Zase ta ironie, z níž mrazí. Konečně se od něho odpoutává a odchází. Ví, že za chvíli usne, a tak cítí mírnou úlevu. Strach však neodchází. Ví, že horská dráha ještě nekončí.

Byl to stále větší tlak a myslel, že mu praskne hlava, a najednou zaslechl známý hlas. Byl křehký a jemný a tak nádherně známý a jistý...

Snažil se ho zachytit a držet se ho a šplhat po něm jako po provaze ven z tohoto kotle hrůzy, a pak se něco dotklo jeho ruky. Její dlaň. A pak se naplno rozběhl jeho boj. Svůj náhled už nepustil, bylo ho málo, ale nepustil ho. Zoufale se ho držel. Vůlí se snažil přetrhat řetěz hlasů a obsesí, a když pocítil první úlevu, byl štěstím bez sebe. Už rozeznával její slova a jasně její ruku, byla to lana a šplhal po nich ven a nahoru a dál. Náhled byl stále větší a hlasy to začaly vzdávat a ustupovaly, obsese postupně hasly.

Ráno. Mohlo by být krásné. Slunce je váhavě šimrá po tvářích. Ptáci je vítají svým trylkováním. Vzduch je prosycen voňavým chmelem. Toto ráno však patří někomu jinému. Oni dva nic z jeho krás nevnímají. Oběma brázdí tváře horké potůčky slzí. On je v hluboké depresi. Ona cítí nesmírnou únavu. Přesto oba nadále bojují. Bojují s démonem, jenž je silnější než mozky vědců jednadvacátého století. Bojuje každý sám za sebe a přesto společně. Bojují, jak nejlépe dovedou...

Kůl se vynořoval z moře. Mraky se rozehnaly. Vlny se tišily, až utichly a on cítil ruku reality a hlas lásky a věděl, že tohle je to pravé a skutečné a tu ruku už nikdy nepustil...

.....

Postpravdy

Pavel Oulík

Smrták

Petr Pospíšil byl v hráčských kruzích znám jako smrták. Bylo to tím, že kde hráči online stříleček měřili své úspěchy počtem zastřelených protivníků, Petr počítal úspěch své hráčské kariéry počtem vlastních smrtí. Psal dlouhé tabulky a rozdělával počet smrtí podle her, ve kterých soupeřil s dalšími hráči. Když se ho spoluhráči ptali na důvod podivného měření úspěchu v počítačových hrách, přirovnával Petr svou hru ke žravé dámě, kde je úkolem přijít o všechny figurky. Vysvětloval, že v jeho hře je nutné zkoumat, jak nejhůře je možné hrát, a pak se soustředit na zhoršení už tak špatného míření, vybíhání z krytu, aby ho nepřátelé co nejnázne našli a měli šanci zastřelit. Viděl ve svém pojetí hraní počítačových her něco nového a dosud neprozkoumaného.

Za dobu, co hrál počítačové hry, ztratil veškeré online přátele, protože nikoho nebavilo hrát s hráčem, který sabotoval pokusy svých spoluhráčů vyhrát nad nepřáteli. Petr se nesnažil přímo o prohru, ale často se s ní setkával, když dával jednu šanci za druhou svým protihráčům, aby ho zastřelili. Bylo nad slunce jasnější, že jeho pojetí hry frustrovalo jeho spoluhráče.

Ze smrtákova jména se stal meme. Když někdo ve hře mnoho prohrával a sbíral jednu smrt za druhou, ostatní hráči mu začali říkat smrták. Tímto způsobem vnikl Petr do obecného pojetí počítačových her a stal se známou osobností. Několik internetových kanálů o počítačových hrách s ním udělalo interview a ze smrtáka se konečně stala světoznámá figura. Petr se rád chlubil svými tabulkami, kde ukazoval, že nasbíral nejvíce smrtí v takových hrách jako Fortnite nebo Call of Duty. Konečně se dočkal slávy.

Ale sláva mu nepřirostla k tělu a ve volném čase už zase sbíral smrti v každé online hře, ke které se dokázal dostat. Smrták byl nadčasový. A bylo jasné, že se někomu jinému jen tak nepodaří smrtáka v jeho hře parazit.

POSTPRAVDY SMRT

Z DOMOVA

Literární noviny se od května budou jmenovat Erární. O literatuře už beztak nepíší.

Reakce konkurence: Tvar se přejmenoval na Lektvar, z Hostu bude od července Hostitel.

Lidé nevycházejí z domovů. Nakupovat chodí předškoláci.

Deník Metro. Změní formát titulků!

Tokající káň terorizuje běžce na Plzeňsku.

ZE SVĚTA

Číňané opět triumfují Japonce. Vypěstovali 30metrovou bonsaj.

Přesně před 27 lety byla v Hamburku založena kapela Scooter.

Hrdinný tučňák zachránil topícího se psa. Značka: zlepšuje to náladu!

Wang Deshun poprvé na molu? 80letý stařec šokoval svět módy.

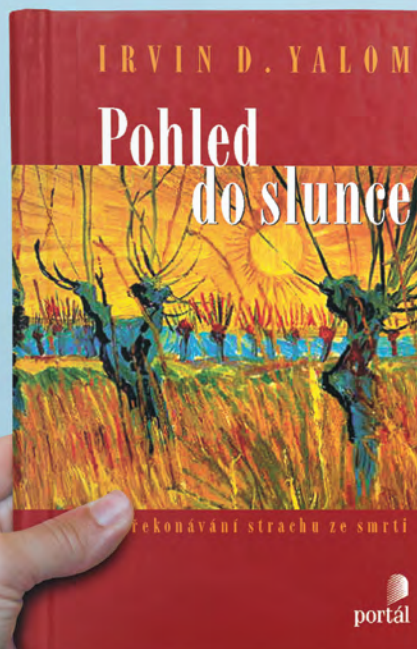
Australanka přišla na vlastní pohřeb a vyděsila manžela, který si objednal její vraždu.

Průzory

Kateřina Málková

*Hlobání nad knihou
Irvina D. Yaloma **Pohled do slunce**
Knihá o překonávání strachu ze smrti.*

.....

Irvin D. Yalom (1931) je americký existenciální psychoterapeut a spisovatel.

Každý, kdo si vybere ke čtení knihu o překonávání strachu ze smrti, k tomu má pádný důvod. Ten důvod nemusí spočívat v tom, že by člověk zrovna ležel na smrtelné posteli a chtěl zabít čas četbou.

Jak píše Yalome, smrt nás neznepokojuje jen v momentě, kdy už klepe na dveře, ale vlastně po celý život. Každý si nemusí všimnout, že ho zrovna děsí smrt, když například jenom nesnáší pohled na suché listí nebo propadá workoholismu ve snaze naplnit svůj čas efektivně, či případně, jako já, si pokaždé, když je mu dobře, uvědomuje, jak už mu za chvíli dobře nebude. Jsou ale i lidé přímější, kteří se bojí smrti na rovinu.

Pro Irvina Yaloma se práce se strachem ze smrti stala klíčovým bodem terapie, a to nejen s klienty trpícími nevyléčitelnými chorobami. Nejspíše vychází z analytického předpokladu, že je třeba vypátrat příčinu problémů, a toto

se mu zdá jako jednotící princip společný všem lidem. Jak píše, „navzdory sebeochvějnějším, sebeúctyhodnějším způsobům obrany nedokážeme úzkost ze smrti nikdy zcela přemoci. Stále tu někde je, číhá v nějaké skryté roklině naší mysli“. Myslím, že z toho vyplývá, že mnoho duševních problémů ve svých hlubinách skrývá strach ze smrti, jako vzdálený, temný, historický, jakkoli budoucí velký třesk.

Může být fajn, když s vámi chce terapeut mluvit o smrti, mnoho z nich se tomu totiž obratně vyhýbá snad proto, že toto téma ohrožuje je samotné. V naší společnosti jsme si zvykli vykázat smrt za hranice světa, co tady má co chodit a žebrat. To je také důvod, proč jsem se jala o ní mluvit a proč jsem toto slovo v tomto textu již použila desetkrát. Tabu mě provokují a myslím, že je třeba je bořit. Každý určitě zažil, jaké to je, když se snaží před světem nebo sám před sebou něco zatajit. Začne to všelijak mokvat a kynout a nakonec se ten papiňák, do kterého jsme tajemství zavřeli, dosti bolestně protrhne. Pak, když se to zjeví v realitě, bývá to obyčejně mnohem větší, než to bylo předtím, což také vyplývá z toho, že to mohlo protrhnout hráze.

S nostalgií vzpomínám na film Babička podle Boženy Němcové, hlavně na závěr toho filmu, kde babička leží na smrtelné posteli a oknem dovnitř vane jaro. To je má představa o tom, jak umírali naši předkové. Obdivuji je, jak uměli krásně duchovně umírat a také jak se dokázali smířit se smrtí svých dětí, kterých většinou přežila sotva polovina. Babička je pro mě archetypem umírání, vzorem, o kterém mluví Yalom, když cituje jednu účastnici terapeutické skupiny lidí v konečném stadiu rakoviny: „Rozhodla jsem se, že přece jenom mám ještě co nabídnout. Můžu nabídnout příklad toho, jak zemřít. Když se smrti postavím odvážně a důstojně, můžu vytvořit vzor pro své děti a přátele.“

Vzor Babičky je bohužel v dnešní době těžko dosažitelný, umírala doma a v kruhu svých blízkých a mimo jiné věřila v Boha. To už se lépe uchýlit ke kočkám. Kočky umírají krásně. Skryjí se do samoty, jakoby do usebranosti, a potichu vypustí duši. Umírají důstojně, stejně tak jako důstojně žily. Dělal jsem si plán svého vlastního kočičího umírání a vypadal tak, že odcházím do hor a postupně za sebou nechávám kusy svého těla, jako bych odhazovala oblečení, které mě tížilo v horku jara. Není to horor, je to vskutku elegantní odcházení končící ulehnutím do trávy, kde mě zaroste mateřídouška.

Ve svém civilním životě jsem člověk, který má ze smrti opravdu strach. Projevuje se to tím, že veškeré tělesné změny interpretuji jako hrozbu. Rozhodla jsem se proto na svém strachu pracovat a uchýlila se k této knize. Nebylo to ale tak, že by mi při jejím čtení bylo automaticky dobře. To bylo dost nepravděpodobné, když při čtení slova „smrt“ upadám do paniky. Bylo to vskutku krušné čtení, ale nyní se ohledně této otázky cítím lépe a otevřeněji a mám spoustu inspirace nejen k tomu, jak umírat, ale i k tomu, jak žít.

Yalomovo doporučení pro život, které nám usnadní smrt, je žít naplno. To jsem zprvu vnímala jako kontraproduktivní. Není o dost jednodušší opouštět hnusný spíš než hezký život? Například taková Verena Kast v knize Hněv a jeho smysl píše o tom, jak malé dítě musí nahlížet matku nejen jako dobrou, ale i jako zlou, protože jinak by se od ní nedovedlo odpoutat. Když se ale ponořím do představy vlastního umírání, asi by to nebylo nic krásného, kdybych si nad životem zhnuseně odplivla. Lepší by bylo zabezpečit

všechny, na kterých mi záleželo, rozdat svůj majetek a dokončit své poslání a rozloučit se s ním, asi jako když člověk vysadí zahrádku a vidí, že to je dobré, a nechá ji růst, nebo jako když Bůh stvořil člověka a nechal ho na pokoji.

Samozřejmě, že všichni neradi slyšíme, že bychom měli nechat hraní, uklidit hračky a jít spát, ale bohužel moc dobře víme, že slunce jednou zapadne a nastane noc. To, že si budeme namlouvat, že slunce nikdy nezapadne, nám moc dobrého nepřinese, protože „té nejhlubší části nás samých nemůžeme lhát,“ abych citovala Platóna, kterého v knize cituje Yalom. A přitom „postavit se smrti nám umožní nikoli otevřít nějakou nechutnou Pandořinu skříňku, ale vrátit se do života bohatším, soucitnějším způsobem,“ říká Yalom.

To pravděpodobně souvisí s nárůstem hodnoty věcí, jejichž pomíjivost si uvědomíme. Dlouho jsem se domnívala, že věci mají tím větší hodnotu, čím delší je jejich trvání, nejlépe pak, aby trvaly věčně. V tomto světle byly mé pocity naprosto bezcenné. Aha momentem pak pro mě byla citace Freudovy eseje O pomíjivosti v Yalomově knize. Freud v této eseji údajně „popírá, že by pomíjivost vylučovala hodnotu věcí“. Při pohledu do sebe jsem zjistila, že to tak skutečně je, ba že dokonce naopak. Čím pomíjivější věc, tím větší její hodnota. Vzpomeňte jen na nenaplněné lásky nebo zružovělé vzpomínky. V mém případě, kdy mi mé dobré pocity promptně ukončuje úzkost, jejich hodnota astronomicky vzrostla, takže se z obyčejného pocitu stala v mém hodnocení extáze. Samozřejmě o to rychleji je pryč. Taková je rovnice hodnoty věcí.

Na závěr bych ráda doporučila tuto knihu všem strašpytlům, kteří se obávají strašidla smrti. Díky této knize se mi stalo daleko snesitelnějším nejen slovo smrt, ale i jeho obsah, to tabu přestalo hnusně pulzovat. Už si nepředstavuji smrt jako morovou ránu a temnotu hrobu, ale jako barevné červánky života a něžně zapadající slunce mého těla.

.....

Průzory

Tereza Saxlová

Smrt filosofova

Smrt. Takové téma. Člověk se o něm v dnešní době ani neodvažuje psát. Je banalita říct, že západní společnost vytlačila smrt z našich životů, že kdysi byla smrt vnímána jako jejich přirozená součást, a ne jako nestoudný a pobuřující „skandál“.

Snad i pouhá myšlenka na ni je vnímána jako předčasné stloukání rakve pro zbytnělé ego západního rozpínavého individua. A přesto smrt je. Proč v nás vlastně vzbuzuje takovou hrůzu a proč nám přijde tak bezpředmětný Epikurův argument, že když je smrt, nejsem já, a když jsem já, není smrt? (I americký terapeut Yalom prý používal na své klienty trpící strachem ze smrti tuto antickou medicínu; nevím, s jakým úspěchem). Proč nás smrt – naše smrt, ne smrt někoho blízkého – tak děsí? Myslím, že je to spíše nicota a smrt v nás, co nás děsí. Díra v nás, která je v každém přítomna, hrozné hladové prázdno, které se celý život nemůže nasytit ničím, co mu cpeš do chřtánu, ať jsou to velké výkony, nebo sláva, nebo peníze, nebo rodina, nebo radovánky, nic nemůže to ticho němoty vlastní duše přehlušit. Ne když mlčí Bůh, ale když naše duše mlčí, tehdy se ocitáme v pravém pekle. Nicotu přehlušit nemožno; vydává nesmírně kvílivý zvuk. Lidé se pořád chápou jako nějací nehotoví, vždycky mají pocit, že jim kousek chybí, aby vytvořili nějaký završený tvar. V tomto případě nás opravdu vyhotovuje jenom vlastní smrt. Ale smrt nemůže být završením, i když se na ni můžeme chystat – prostě přijde, něco přetrhne, a je to pryč. Jsme prostě fuč. Z hlediska vesmíru jsme odešli tak nenápadně, jak

nenápadný byl i náš příchod, navzdory halasnosti breku, díky němuž jsme se poprvé sami nadechli.

Smrt. Vznáší se nad námi všemi jako ozubená obloha, čeká na nás jako na míru ušitý plášť neviditelnosti, který přes nás a vše, co jsme představovali, bude přehozen. Poslední dech – jako bys vydechoval do světa zhuštěně všechno, co bylo v tobě a co bylo ty, a smísil jsi se se vzduchem nasyceným mrtvými, kteří byli před tebou; jen velice citliví lidé tuto nasycenost vnímají. Na smrt se nelze ve vlastním smyslu těšit, protože „z něčeho se těšit“ patří životu; lze ji leda někdy vyhlížet v převratu všeho jako konejšivou náruč, zlobnou a děsivou nápodobu náruče matčiny, které se člověku kdysi dostalo příliš málo. Na smrt nelze zapomenout, nelze ji zahladit a uhladit, vždycky sebou významně škube v koutech tvé mysli, i když žiješ nejlépe. Snad.

Co psát o smrti? Každému někdo umřel, každého houšť a každý se někdy dívá do tmy, převezem životními peripetemi. Ale snad jen z plnosti žitého, radostného a milujícího lze zahlédnout její skutečné obrysy. A její divokost. Věřím, že Smrt je hodně divoká. Žádná kostnatá bába, ale růžolící děvče v rozpuku. Jak chutná smrt? Někomu hořce, někomu možná i sladce, někdo ji ani nestačí okusit. Nemůžeme se podívat smrti do očí, ani se k ní nemůžeme obrátit zády. Celý život se probíráme démanty našeho polosvěta, výsledku příměří se smrtí, které jsme při narození uzavřeli a které ona vždycky může porušit.

Existenciální filosofové napsali o smrti spoustu moudrých a nesmírně vážných myšlenek. Bytí k smrti, vědomí konečnosti, autentická existence, která přestane utíkat ke světu a pustí si smrt do duše. Člověk se při četbě někdy začne až dusit pod tíhou svého životního

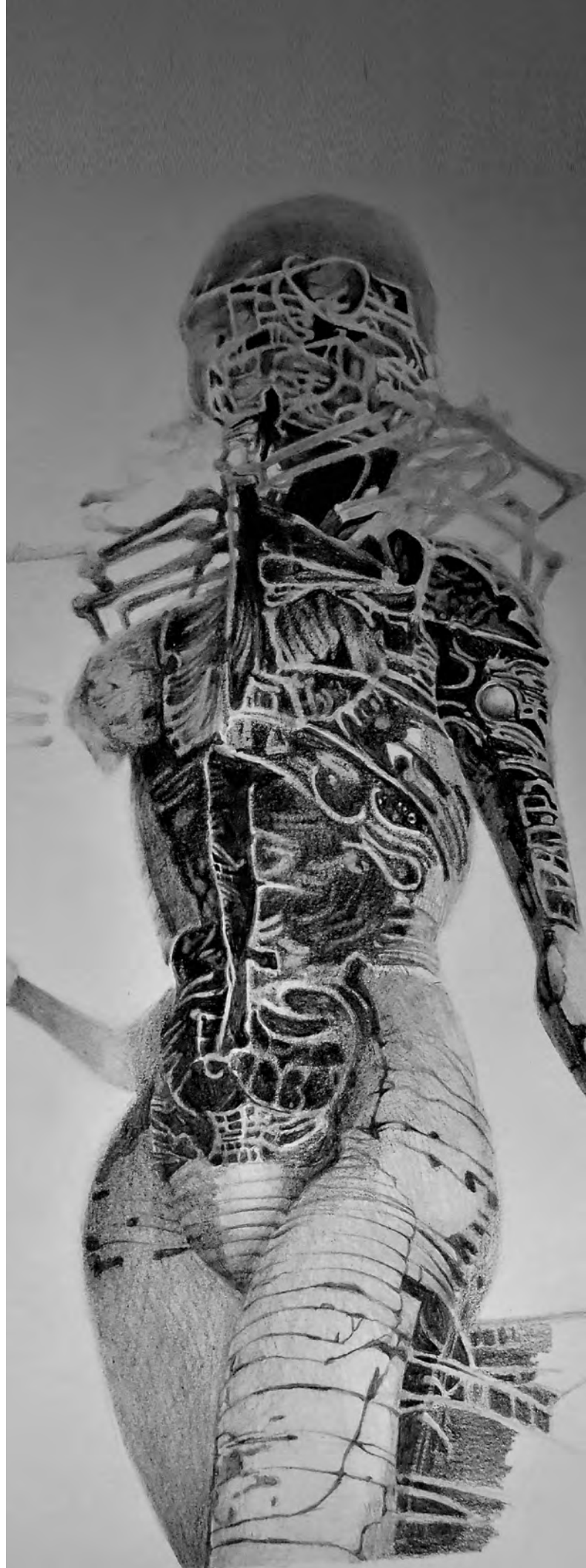
úkolu. Zatímco soudem božstev dle častého mínění projde každý, kdo se v životě k dobrému obracel více než ke zlému, Heideggerovým sítem projde jen hrstka vzácných a nemnohých. Nárokovost existenciální filosofie může vést až k neuróze, ke křečovitě (čili neautentické) snaze o autenticitu. Snad není třeba každé své snažení poměřovat myšlenkou konce a prosvětlovat svůj život hlavně matnou září pohřebních svící. Ne nadarmo říkal Nietzsche, že jeho ďáblem jsou mravní nároky a ponurá vážnost. Třeba má tvář existence spíše tajemný úsměv Mony Lisy než vyvrácený výraz Munchova Křiku. Třeba naše nároky jsou tíží, jejímiž tvůrci jsme pouze my. A v božském naopak sídlí lehkost. Třeba pravý život je jako tanec, opatrné našlapování ranní rosou, hledící neztratit kouzlo okamžiku. Třeba je člověk v každém okamžiku svým začátkem i koncem.

A tak se ve mně nebezpečně vzmáhá antifilosofický, neurvalý vzdor – nevezmu takto na bedra svůj existenciální kříž po vzoru Vykupitelově, protože nechci skončit na kalvárii předčasně. Snad takhle mluví jedině blázen, ale možná právě ten, co tak dlouho pojídal z kaše duševní smrti, má na takový postoj jisté právo. Možná jen ten, kdo byl, často s pomocí nadměrné medikace, dlouho smrtí prostoupen a zažil postupné odumírání každé částičky vůle a chtění, může nejvíce ocenit všechno to rašení a bujení, jímž si život ignorantsky prosazuje svou, aniž by se na smrt ohlížel.

Jak vidno, i můj text při všem tom úsilí o pravdu a pravdivost opsal kruh, v němž konec bezstarostně splynul se začátkem, aniž by se mezitím událo něco zásadního. Dalo se to ostatně očekávat – tajemství života a smrti je totiž ze všech nejstřeženější.

.....

Kresba / Gustave Vincent (ondes7)

Kontext

Úvodní ilustrace

BLE

BLE je malíř a kreslíř orientovaný na temnou estetiku. Žije v Aténách. V letech 2006-2009 studoval kresbu a animaci na Onerakisově škole užitych umění (kde získal stipendium a finanční ocenění za výstavu ilustrací v Benakiho muzeu), kde se poprvé odhalil jeho vnitřní svět obydlený zvláštními postavami. Od té doby se zaměřuje na kresbu uhlím a olejomalbu, vytváří obličejy zdeformované odporem a nenávistí, démonické bytosti, zvířata a lidi. Pro jeho dílo jsou typické obrazy smrti a znetvořených žilnatých postav. K orientaci na smrt ho přivedla předčasná ztráta milujícího otce, ale zároveň i vliv jeho oblíbených umělců, jako jsou H. R. Giger, Zdzisław Beksiński, Eric Lacombe nebo Alberto Giacometti. Vede ho imaginace a každodenní práce s náskry a črtami. Má za sebou jednu skupinovou a tři samostatné výstavy v Aténách, tři skupinové ve Spojených státech a jednu v Londýně.

Pochází z malé maďarské vsi Beloianisz, jeho otec pracoval u železnice, matka byla v domácnosti. Když mu bylo šest let, vrátila se rodina na základě zákona o repatriaci politických uprchlíků do Řecka. Občanským povoláním je BLE elektrotechnik, od roku 2006 pracuje v technické podpoře u řeckých telekomunikací. Živil se také jako kameraman v řecké televizi, animátor v reklamě a na festivalech krátkých filmů, knižní ilustrátor a vynálezce přístrojů do domácnosti. Má manželku, přátele, kolegy, psa a kolo.

INSTAGRAM @ble_art

Obsah

šéfredaktor: Jan Jiří Novák

editoři: Jan Škrob, Tomáš Vaněk

redakce: Tereza Lehečka,

Kateřina Málková, Tereza Saxlová,

Pavel Oulík, Miroslava Fůrová

korektura: Martina Vavřínková

grafická úprava: Alžběta Širůčková

Zámezí #5

časopis Literární dílny při Škole zotavení

RAJÓN _____ 3

Jak se spřátelit s Tajemstvím?

Rozhovor Terezy Lehečky s Blankou Dobešovou

KONTEXT _____ 7

Umění zachycuje boj, který svádíme hluboko uvnitř

Tvorba Gustava Vincenta (ondes7)

LITERATURA _____ 10

Kateřina Málková

Michal Zemánek

Tomáš Vaněk

Kateřina Kováčová

Pavel Oulík

SVĚDECTVÍ _____ 18

Mirka Fůrová - Smrt nás nutí brát život vážně

Jan Gregorek, Vladka Gregorková Vicjanová - A přesto říci životu ano

POSTPRAVDY _____ 24

Pavel Oulík - Smrták

Z DOMOVA , ZE SVĚTA

PRŮZORY _____ 26

Kateřina Málková - Hlobání nad knihou *Pohled do slunce*

Tereza Saxlová - Smrt filosofova

Zámezí #5

časopis Literární dílny při Škole zotavení

MAGAZÍN ZÁMEZÍ

by nevznikl bez podpory

EVROPSKÁ UNIE
Evropské strukturální a investiční fondy
Operační program Praha – pól růstu ČR

CENTRUM PRO ROZVOJ PÉČE O DUŠEVNÍ ZDRAVÍ
CENTRE FOR MENTAL HEALTH CARE DEVELOPMENT